

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਐਪੀਲੇਟ ਕਰੀਮੀਨਲ

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਪੂਰ, ਜੇ.ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ, ਮਾਨਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਦੇਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ,

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ, ਜਵਾਬਦਾਰ।

1950 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 36

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਪੰਜਾਬ—ਕੀ ਅਪੀਲ ਸੁਣਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ—ਜਦੋਂ ਇਲਾਕਾ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਧੀਵਤ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ—ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ (1898 ਦਾ V), ਸੈਕਸ਼ਨ 177—ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧ ਸਥਾਨਕ—ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਆਮ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ—ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ—ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ—ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ—ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ (1898 ਦਾ V), ਸੈਕਸ਼ਨ 162—ਐਕਸਟ੍ਰਾ-ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਕਬੂਲਨਾਮਾ—ਜਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ—ਕੀ ਉਸਦੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੇ ਮੁਢਲਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਭੁੰਦੜ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨੇ 25 ਜਨਵਰੀ 1950 ਤੋਂ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 13 ਜਨਵਰੀ 1950 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਕੈਦ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ 21 ਜਨਵਰੀ 1950 ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 25 ਜਨਵਰੀ 1950 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਭੁੰਦੜ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ) ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਭੁੰਦੜ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਲਾਕਾ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਖੋਹਿਆ।

ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਆਮ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜੁਰਮ ਸਥਾਨਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਧਾਰਾ 177 ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਜੁਰਮ ਦੀ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਭਾਗ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਆਮ ਜਾਂ ਆਮ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 177 ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਵਿਪਰੀਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ।" ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 177 ਵਿਚਲੇ

ਨਿਯਮ ਨੂੰ, ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਸੇਧ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਜਾਬਤਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਪਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਮਪੈਰਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਬੀਰ (1), ਇਮਪੈਰਰ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਨਰੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (2), ਇਮਪੈਰਰ ਬਨਾਮ ਗੰਗਾ (3), ਸਮਰਾਟ ਬਨਾਮ ਸਯੋਰ ਉੱਦੀਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ (4), ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਇਹ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਪ੍ਰੋਵਿੰਸਜ਼ ਐਂਡ ਸਟੇਟਸ (ਐਬਜੋਰਪਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਇਨਕਲੇਵਜ਼) ਆਰਡਰ 1950 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਆਰਡਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਹੈ।

ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਰੇਡਡੀਅਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਸਵਾਮੀ ਰੇਡਡੀਅਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (5), ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਅਪੀਲ ਅਧੀਨ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੇ ਚੱਲਿਆ।

ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 162 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਗਵਾਹ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 145 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਗਵਾਹ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 157 ਅਧੀਨ ਉਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਹਜ਼ੂਰਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕਰਾਉਨ (6) ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਦੇ ਐਗਜ਼ਾਮੀਨੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦੁਆਰਕਾ ਨਾਥ ਵਰਮਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਇਮਪੈਰਰ (7), ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ

ਸ੍ਰੀ ਐਮ.ਆਰ. ਭਾਟੀਆ, ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਮਿਤੀ 13 ਜਨਵਰੀ 1950 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲ।

ਸੀ. ਰਾਏ ਅਤੇ ਹੰਸ ਰਾਜ ਸਚਦੇਵਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਰਾਮ ਪਰਸ਼ਾਦ ਖੋਸਲਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਫੈਸਲਾ

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੇ. ਇਹ ਹੁਕਮ 1950 ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਰੈਫਰੈਂਸ ਨੰਬਰ 7 ਅਤੇ 1950 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 36 ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ, ਮਿੱਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 148, 302 | 149, 395 | 397 | 149, 307 | 149 ਅਤੇ 436 | 149 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੇਡ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 13 ਜਨਵਰੀ 1950 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ, ਐਮਐਸਟੀ. ਦਾਨੀ, ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ, ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਸਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 148, 395|397|149, 307|149 ਅਤੇ 436|149 ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਦੋ ਸਾਲ, ਸੱਤ ਸਾਲ, ਦਸ ਸਾਲ ਅਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਾ ਹੋਣ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਾਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਰਾ ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ, ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 19 ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦਾਨੀ ਨੂੰ ਛੇੜਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰੈਲ 1948 ਵਿੱਚ ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੱਡੇ ਦੇ ਢੁੱਲ ਬੈਰਿੰਗ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਏ ਸਨ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਚੋਰੀ ਦਾ ਸਮਾਨ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸੰਮਨ ਮਿਲਣ ਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.19 ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਸੰਮਨ ਮਿਲਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ ਰਾਈਫਲ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਗਿਆ, ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.19 ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਲ ਭੱਜਿਆ। ਦਰਅਸਲ ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਜੇ ਕਿ ਸੜ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੋਟੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਝਪਟਮਾਰਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ।

13 ਅਕਤੂਬਰ 1948 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9 ਤੋਂ 10 ਵਜੇ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਸਟੇਨ-ਗੰਨਾਂ, ਰਾਈਫਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਨੌਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ, ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ, ਐਮਐਸਟੀ. ਦਾਨੀ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਵੀ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ, ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਡਕੈਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਐਮਐਸਟੀ. ਰਤਨ ਕੌਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 14 ਵਾਸੀ ਵੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਈ। ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ, ਮਿੱਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਿੱਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਨੇ 13 ਜਨਵਰੀ 1950 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਘਟਨਾ ਅਜੇ ਜਾਰੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.9 ਜੀਂਦ ਸਟੇਟ (ਹੁਣ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿੱਚ) ਦੇ ਥਾਣਾ ਬਾਲਿਆਂਵਾਲੀ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ। ਬਾਲਿਆਂਵਾਲੀ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ

ਕਿ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਾਲਿਆਂਵਾਲੀ ਪਿੰਡ ਢੱਡ ਵਿਖੇ ਹੈ, ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿੰਡ ਢੱਡ ਵਿਖੇ ਜਾ ਕੇ ਸਵੇਰੇ 10.45 ਵਜੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.22 ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ।

ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਿਰ ਮੌਕੇ ਤੇ ਗਏ, ਢੱਡ ਅਤੇ ਭੁੰਦੜ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੂਰੀ ਢਾਈ-ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਸੀ। ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭੁੰਦੜ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਮੌਕੇ ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਅੱਗ ਬੁਝਾਈ। ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ, ਐਮਐਸਟੀ. ਦਾਨੀ, ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹਾਂ, ਅਤੇ ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਵਜੰਮੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸੜੇ ਹੋਏ ਸਾਮਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਚੌਬਾਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿਲੀ।

ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ, ਪੀ.ਐੱਸ., ਪੀ.ਟੀ., ਪੀ.ਵੀ., ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਅਤੇ ਪੀ.ਐਕਸ. ਅਤੇ ਇੰਜਰੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟਸ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੱਤੇ, ਐਕਸ. P. Y., P. Z. ਅਤੇ P. A. A. ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ। ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਛੱਤ ਤੋਂ ਸਟੇਨ ਗੰਨ ਦੇ ਖਾਲੀ ਕਾਰਤੂਸ ਅਤੇ 303 ਅਤੇ 12 ਬੋਰ ਬੰਦੂਕਾਂ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਸਨੇ ਸ਼ਹਿਣਾ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ, ਐਗਜ਼ਿਪਟ ਪੀ.ਆਰ., ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ 14 ਅਕਤੂਬਰ 1948 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਜਾਂਚ ਸੌਂਪੀ ਤਾਂ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਅਫਸਰ, ਸ਼ਹਿਣਾ ਪਹੁੰਚਿਆ।

14 ਅਕਤੂਬਰ 1948 ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਦੋ ਜ਼ਖਮ ਮਿਲੇ। ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਸਲੇ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਸੱਜਾ ਫੇਫੜਾ ਅਤੇ ਦਿਲ ਦਾ ਫਟਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਦਮਾ ਅਤੇ ਖੂਨ ਵਗਣਾ ਸੀ।

ਉਸੇ ਦਿਨ ਡਾਕਟਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ, ਐਮਐਸਟੀ.ਦਾਨੀ, ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਵਜੰਮੇ ਬੱਚੇ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਲਾਸ਼ਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮਿਲੀਆਂ।

ਡਾਕਟਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ, ਐਮਐਸਟੀ. ਦਾਨੀ, ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਵਜੰਮੇ ਬੱਚੇ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਨਾਲ ਸਾੜਨਾ ਸੀ।

ਐਮਐਸਟੀ. ਦਾਨੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛੋਟੀਆਂ ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਲ-ਮੂਤਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਛੋਟੀਆਂ ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਲ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

13 ਅਕਤੂਬਰ 1948 ਨੂੰ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਡਾਕਟਰ ਲਸ਼ਕਰ ਪਰਸ਼ਾਦ ਨੇ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 17, ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਐਮਐਸਟੀ. ਰੱਤੇ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 14 ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਪਾਇਆ। ਪੇਪਰ ਬੁੱਕ ਦੇ ਪੰਨਾ 5 ਤੇ ਲਾਈਨ ਨੰਬਰ 20 ਵਿੱਚ "9 a.m." ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਿੰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਹੈ।

ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 9, ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 13, ਐਮਐਸਟੀ. ਰਤਨ ਕੌਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 14, ਐਮਐਸਟੀ. ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 15, ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 16, ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 17, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 18, ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 19, ਚੰਦ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 21, ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 22, ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ। ਡਾਕਟਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਲਸ਼ਕਰੀ ਪਰਸ਼ਾਦ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਬਾਕੀ

ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਰਸਮੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਿਰਾਹ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 19, ਨੇ ਜੁਰਮ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 22 ਨੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਜੁਰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ।

ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ, ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਪਰਸ਼ਾਦ ਖੇਸਲਾ, ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਤੇ ਇੱਕ ਮੁਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਭੁੰਦੜ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, 25 ਜਨਵਰੀ 1950 ਤੋਂ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਹੁਣ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧ ਸਥਾਨਕ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 177 ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ:

“ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।”

ਕੇਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 177 ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਆਮ ਜਾਂ ਜਨਰਲ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 177 ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ “ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ” ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ “ਵਿਪਰੀਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ” ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 177 ਵਿਚਲੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਸੋਧ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੈ ਕਿ ਕੇਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਪਵਾਦ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 13 ਜਨਵਰੀ 1950 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਨੇ 21 ਜਨਵਰੀ 1950 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 25 ਜਨਵਰੀ 1950 ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਭੁੰਦੜ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਮਪੈਰਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਬੀਰ, (1) ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੇਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 325 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੰ: 1 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 100 ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ, ਅਤੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੰ: 2 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਸੀ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਨੈਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕੁਝ ਖੇਤਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਵਜੋਂ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ ਸੀ। ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਖੇਤਰ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਤੇ ਰਿਚਰਡਸ, ਸੀ.ਜੇ., ਅਤੇ ਟਡਬਾਲ, ਜੇ. ਨੇ ਕਿਹਾ:-

“ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇੱਕ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਨਯੋਗ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ। ਮਾਨਯੋਗ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ਇਹ (ਅਰਥਾਤ ਮਿਰਜ਼ਾਪੁਰ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ) ਹੁਣ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਜਿਸ ਲਈ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਾਨਯੋਗ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਲਾਕਾ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਇੰਡੀਆ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ, ਮਾਨਯੋਗ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ”

ਇਮਪੈਰਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਬੀਰ (1) ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਮਪੈਰਰ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਨਰੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (2), ਕਰਮਤ ਹੁਸੈਨ ਅਤੇ ਚਮੀਅਰ, ਜੇਜੇ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਮਪੈਰਰ ਬਨਾਮ ਗੰਗਾ (3) ਫੈਸਲਾ ਵੱਲੋਂ, ਨੈਕਸ, ਜੇ.

ਇਮਪੈਰਰ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਨਰੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ (2) ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੇ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਸਥਾਨ ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਮਪੈਰਰ ਬਨਾਮ ਗੰਗਾ (1) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧ ਇੱਕ ਸਥਾਨ ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਿਰਜ਼ਾਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮਿਰਜ਼ਾਪੁਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਮਿਰਜ਼ਾਪੁਰ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ (ਸੈਸ਼ਨ) ਜੱਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦਾ ਹੈ।

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਦੀ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਮਪੈਰਰ ਬਨਾਮ ਸਯੋਰ ਉੱਦੀਨ ਪ੍ਰਮਾਨਿਕ (2) ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਸਥਾਨ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ।

ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ, ਜੇਕਰ ਕੇਸ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 177 ਅਤੇ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਖੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸੀ. ਰਾਏ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰੋਵਿੰਸਜ਼ ਐਂਡ ਸਟੇਟਸ (ਐਬਜ਼ੋਰਪਸ਼ਨ ਆਫ ਇਨਕਲੇਵਜ਼) ਆਰਡਰ, 1950 ਦੀ ਧਾਰਾ 8, ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਰਡਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੇਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 177 ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਰਡਰ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ-

ਨਿਯਤ ਦਿਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਐਨਕਲੇਵ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ, ਉਸ ਐਨਕਲੇਵ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਰਹਿਣਗੇ, ਅਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਐਨਕਲੇਵ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ।

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਨਿਯਤ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਨਕਲੇਵ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੁਝ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਨਿਯਤ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਸ ਐਨਕਲੇਵ ਵਿੱਚ ਵਧਾਇਆ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਏ ਅਨੁਸਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। "

ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੇ ਆਰਡਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਖੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਧਾਰਾ 8 ਜਾਂ ਆਰਡਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ 1950 ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਰੈਫਰੈਂਸ ਨੰਬਰ 7 ਅਤੇ 1950 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 36 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਵੇਵੁਗੋਪਾਲਾ ਰੇਡਡੀਅਰ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਸਵਾਮੀ ਰੇਡਡੀਅਰ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (1), ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਸਲ ਸਥਿਤੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਪਬੰਧ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਮ ਸਮਾਪਤੀ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਿੰਡ ਭੁੰਦੜ ਵਿੱਚ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਪਏ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਨੁਕਤੇ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਤੇ 25 ਜਨਵਰੀ 1950 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 177 ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਿਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਭੁੰਦੜ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਜਾਂ 13 ਜਨਵਰੀ 1950 ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਭੁੰਦੜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ, ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੈਂ ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲਾ ਡੀ.ਏ., ਡੀ.ਬੀ., ਡੀ.ਸੀ., ਅਤੇ ਡੀ.ਡੀ., ਕੋਰ ਸਿੰਘ, ਐਮਐਸਟੀ.ਨਿਹਾਲ ਕੋਰ, ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਤਫਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੇਪਰ ਬੁੱਕ ਦੇ ਪੰਨਾ 46 ਤੇ ਛਪੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਕੋਰ ਸਿੰਘ, ਐਮਐਸਟੀ.ਨਿਹਾਲ ਕੋਰ, ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ

ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਐਗਜ਼ਿਪਟ ਡੀ.ਏ., ਡੀ.ਬੀ., ਡੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਡੀ.ਡੀ. ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 162 ਇਹ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੁਆਰਾ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੇਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 145 ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਸ ਗਵਾਹ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 157 ਅਧੀਨ ਉਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਹਜ਼ੂਰਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕਰੇਟਨ (1), ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਗੁਣਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਗੈਰ-ਨਿਆਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਚੰਦ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.21 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10 ਜਾਂ 11 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਹ ਪਿੰਡ ਢੱਡ ਦੀ ਕੱਸੀ (*kassi*) ਵਿਖੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਭੁੰਦੜ ਤੋਂ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮੇਤ ਨੌਂ ਬੰਦੇ ਉਸ ਕੱਸੀ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘੇ। ਫਿਰ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਕਿ "ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ।" ਇਹ ਬਿਆਨ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਨੂੰ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਤੇ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਦੁਆਰਕਾ ਨਾਥ ਵਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਇਮਪੈਰਰ (2), ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਚੰਦ ਸਿੰਘ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 21 ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿਚ ਦਰਜ ਇਤਰਾਜ਼ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ ਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੈਰ-ਨਿਆਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਚੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਿਹੜਾ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਚੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਮਿਟਮੈਂਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਚੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ "ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ।"

ਅਤੇ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ, P.W.9, ਕੋਰ ਸਿੰਘ, P.W.13, ਐਮਐਸਟੀ.ਰਤਨ ਕੋਰ, P.W.14, ਐਮਐਸਟੀ. ਨਿਹਾਲ ਕੋਰ, P.W.15, ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ, P.W.16, ਅਤੇ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ, P.W.17 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸੀ. ਰਾਏ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ 13 ਅਕਤੂਬਰ 1948 ਦੇ ਤੜਕੇ ਵਾਪਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਹ ਡਾ: ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ, ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ, ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੋਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਵਜੰਮੇ ਬੱਚੇ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਲ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਿੰਡ ਭੁੰਦੜ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਅੱਗ ਬੁਝਾਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੋਂ ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ, ਐਮਐਸਟੀ.ਦਾਨੀ, ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੋਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭੁੰਦੜ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਰੀਬ 10.45 ਵਜੇ

ਪਿੰਡ ਢੱਡ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਕਰੀਬ 11.30 ਵਜੇ ਪਿੰਡ ਭੁੰਦੜ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਸਵੇਰੇ 9 ਤੋਂ 10 ਵਜੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸੀ. ਰਾਏ ਨੇ ਫਿਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੱਧ ਵਿੱਚ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਵਾਪਰੀ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ, P.W.16, ਅਤੇ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ P.W.17, ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ ਹਨ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ P.W.9, ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਐਮਐਸਟੀ. ਰਤਨ ਕੌਰ, P.W.14, ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ, ਕੌਰ ਸਿੰਘ P.W.13, ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ P.W.19 ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ। ਜਦ ਕਿ ਐਮਐਸਟੀ. ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.15, ਬਖਸ਼ੀ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ, P.W.19 ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਲੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.9, ਪਿੰਡ ਭੁੰਦੜ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਘਟਨਾ ਦਾ ਪਤਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਢੱਡ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.22 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10.45 ਤੇ ਦਿੱਤੀ। ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.9 ਦੀ ਇਤਲਾਹ ਤੇ, ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ, P.W.9 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਵਕੀਲ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.9 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਦਰਸਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.9 ਦੀ ਜਿਰਹਾ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਜੁਰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਕੌਰ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.13, ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਡਾਕੂਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਐਮਐਸਟੀ. ਰਤਨ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਕੌਰ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.13 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਸੀ।

ਐਮਐਸਟੀ.ਰਤਨ ਕੌਰ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.14, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਸਿਰੇ ਦੇ ਬੱਟ ਨਾਲ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਸੇਫ ਦੀ ਚਾਬੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਭੁੰਦੜ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਐਮਐਸਟੀ. ਰਤਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਿਹੜਾ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਐਮਐਸਟੀ. ਰਤਨ ਕੌਰ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਸੀ।

ਐਮਐਸਟੀ. ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੇ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਡੰਡੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਡੰਡੀਆਂ ਮੰਗੀਆਂ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ ਤੋਂ ਡੰਡੀਆਂ ਕੱਢ ਕੇ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਐਮਐਸਟੀ. ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਡੰਡੀਆਂ ਮੰਗੀਆਂ

ਸਨ ਜਾਂ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਡੰਡੀਆਂ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਐਮਐਸਟੀ.ਨਿਹਾਲ ਕੋਰ ਦੀ ਇਹ ਭੁੱਲ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਮਐਸਟੀ.ਨਿਹਾਲ ਕੋਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਦਾ ਖੰਡਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਡੰਡੀਆਂ ਲੁੱਟੀਆਂ ਸਨ।

ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.16, ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਖੂਹ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਛੱਤ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਪਾਈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪਟਵਾਰੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.16, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸਿਆ ਹੋਵੇ। ਦਰਅਸਲ, ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ, P.W.16 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਲੋਚਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਇਹ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡਾਕੂਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਕੇ ਵਰਗਾ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ, ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਪਟਵਾਰੀ ਅਤੇ ਕਾਕਾ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੁਰਮ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੱਕੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਤੇ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.16 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ, ਕੋਰ ਸਿੰਘ, ਐਮਐਸਟੀ. ਰਤਨ ਕੋਰ, ਐਮਐਸਟੀ. ਨਿਹਾਲ ਕੋਰ, ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਮੈਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਚੰਦ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.21 ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਿ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮੇਤ 9 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਸੀ (*kassi*) ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਲੰਘਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ, ਮੌਜੂਦਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕੱਸੀ ਪਿੰਡ ਭੁੰਦੜ ਤੋਂ ਢਾਈ ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਦ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.21, ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੱਸੀ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਨ। ਮੈਂ ਅਪੀਲ ਕਰਤਾ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਚੰਦ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਜੇ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ, ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਦੀ ਜੁਰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਨੂੰ ਸਹੀ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੈਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ 1950 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ: 36 ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 13 ਜਨਵਰੀ 1950 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਅਪੀਲ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ 11 ਦਸੰਬਰ 1950 ਦੇ ਦਿਨ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲਟਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ

ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਦਾ ਕੇਸ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਕੇਸ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਕਪੂਰ ਜੇ.- ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ
(ਅਨੁਵਾਦਕ)